मुंबई नागरी परिवहन प्रकल्प टप्पा-३ (MUTP-३) व ३अ (MUTP-3A) या प्रकल्पातील उपनगरीय रेल्वे गाड्यांची खरेदी (Procurement of २३८ AC EMU rakes) हि बाह्य सहाय्यित कर्ज घेण्याऐवजी पूर्णत: रेल्वे व राज्य शासनाच्या निधीतून सहाय्य देण्यास तसेच त्यामध्ये राज्य शासनाच्या वतीने ५०% आर्थिक सहभाग देण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : एमआरडी-३३२५/प्र.क्र.११६/नवि-७,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक : ११ सप्टेंबर, २०२५.

वाचा :

१) **नगर विकास विभाग शासन निर्णय क्र. एमआरडी**-३३१३/**प्र.क्र**.१३०/**नवि**-७ **दि**. ०७/०१/२०१७.
२) **नगर विकास विभाग शासन निर्णय क्र. एमआरडी**-३३१८/**प्र.क्र**.०६(**भाग**-२)/**नवि**-७ **दि**. ०५/१२/२०१८.
३) **रेल्वे मंत्रालय, भारत सरकार यांनी कार्यालयीन ज्ञापन क्र.२०१८**/Proj/MUTP-**३०/१/१** Vol.II, **दि**. ०**१.०४.२०१९**
४) **नगर विकास विभाग शासन निर्णय क्र. एमआरडी**-३३१८/ **प्र.क्र**.०६(**भाग**-२)/**नवि**-७ **दि**. ११/०४/२०२३.

प्रस्तावना :-

मुंबई रेल्वे विकास महामंडळामार्फत राबविण्यात येत असलेल्या मुंबई नागरी परिवहन प्रकल्प टप्पा-३ (एमयुटीपी-३) अंतर्गत प्रस्तावित रु. १०९४८ कोटी अंदाजित खर्चाच्या रेल्वे प्रकल्पास व या प्रकल्पातील राज्य शासनाच्या आर्थिक सहभागास नगर विकास विभागाच्या दिनांक ७ जानेवारी २०१७ च्या शासन निर्णयान्वये मान्यता दिली आहे. एमयुटीपी-३ प्रकल्पास केंद्र शासनाने माहे डिसेंबर, २०१६ मध्ये मंजुरी दिली आहे. एमयुटीपी-३ प्रकल्पामध्ये रू.३४९१ कोटी किंमतीचे ४७ वातानुकूलित रेल्वे गाड्यांचे रोलिंग स्टॉक खरेदी करावयाचे आहे. मुंबई नागरी परिवहन प्रकल्प टप्पा-३अ (MUTP-3A) अंतर्गत प्रस्तावित केलेल्या रु.५४७७७ कोटी प्रकल्प पूर्णत्व खर्चाच्या विविध कामांना राज्य शासनाच्यावतीने ५० टक्के आर्थिक सहभाग देण्यास शासन निर्णय दि. ५ डिसेंबर, २०१८ अन्वये मान्यता देण्यात आली होती. तद्नंतर, सदर प्रकल्पास रेल्वे मंत्रालय, भारत सरकार यांनी संदर्भाधीन कार्यालयीन ज्ञापन दि. ०१/०४/२०१९ अन्वये एमयुटीपी-३अ प्रकल्पास एकूण रु.३३,६९० कोटी इतक्या किंमतीस मान्यता प्रदान केली आहे. केंद्र शासनाने सदर प्रकल्पास मान्यता देताना, सदर प्रकल्पात समाविष्ट घटक प्रकल्प- हार्बर मार्गावरील सीएसएमटी-पनवेल दरम्यान जलद उन्नत मार्ग (अंदाजित खर्च रु.१२३३१ कोटी) व विरार-वसई-पनवेल नवीन उपनगरीय मार्ग (अंदाजित खर्च रु.७१८४ कोटी) हे दोन घटक प्रकल्प वगळण्यात आले असून २१० ऐवजी १९१ रेल्वे गाड्यांची खरेदी अशी सुधारणा केली आहे. यामुळे सदर प्रकल्पातील केंद्र व राज्य शासनाच्या वित्तीय सहभाग आराखडा देखील सुधारीत होत राज्य शासनाद्वारे दि.११ एप्रिल, २०२३ रोजीच्या शासन निर्णयाद्वारे सुधारीत मान्यता देण्यात आली आहे. एमयुटीपी-३अ प्रकल्पामध्ये रू. १५८०३ कोटी किंमतीचे १९१ वातानुकूलित रेल्वे गाड्यांचे रोलिंग स्टॉक खरेदी करावयाचे आहे.

केंद्र शासनाच्या दि.२०.१२.२०१६ रोजीच्या मंजुरीनुसार, एमयुटीपी-३ मधील रोलिंग स्टॉक खरेदीसाठी कर्ज घटकाची रक्कम रू.१३२६ कोटी आहे आणि केंद्र शासनाच्या दि. ०१.०४.२०१९ रोजीच्या मंजुरीनुसार, एमयुटीपी-३अ च्या रोलिंग स्टॉक खरेदीसाठी कर्ज घटकाची रक्कम रू.३५०० कोटी इतकी आहे. म्हणजेच एमयुटीपी-३ व ३अ च्या रोलींग स्टॉक खरेदी साठी एकूण रू.४८२६ कोटी कर्ज घ्यावयाचे निश्चित करण्यात आले आहे. एमयुटीपी-३ आणि ३अ अंतर्गत मंजूर केलेल्या रोलिंग स्टॉकच्या खरेदीला एकत्रित करण्याचे एमआरव्हिसीद्वारे ठरविण्यात आले. मंजुरीनुसार, एमयुटीपी-३ अंतर्गत वातानुकूलित EMU खरेदीसाठी, बाह्य कर्जसहायाची रू.१३२६ कोटीची तरतूद करण्यात आली आहे. तथापि, आर्थिक व्यवहार विभागाने (DEA) अद्याप कोणत्याही बाह्य सहाय्यित संस्था निश्चित केलेली नाही. तर एमयुटीपी-३अ अंतर्गत, DEA ने रोलिंग स्टॉकच्या घटकासाठी ५०० दशलक्ष डॉलर (रू.३५०० कोटी) कर्ज न्यू डेव्हलपमेंट बँकेकडून घेण्याचे निश्चित करण्यात आले होते.

मेक-इन-इंडिया धोरण आणि केंद्र शासनाच्या सामान्य वित्तीय नियम (GFR) १४४ (xi) तील तरतुदींचे पालन करून हे वातानुकूलित रोलिंग स्टॉक्स खरेदी करणे आवश्यक आहे. हा नियम भारताशी सीमा असलेल्या देशांकडून सरकारी खरेदी प्रतिबंधित करतो. अशा भारताशी सीमा असलेल्या देशांमधील निविदादार हे सक्षम प्राधिकरणाकडे नोंदणीकृत असल्यासच सहभागी होण्यास पात्र आहेत. या देशांमधून वस्तू, सेवा किंवा कामे (works) खरेदी करण्यासाठी ही नोंदणी एक पूर्वअट आहे. सामान्य वित्तीय नियम (GFR) मधील नियम १४४ (xi) हे देशांतर्गत खरेदीला प्राधान्य देण्यासाठी आणि राष्ट्रीय सुरक्षा वाढविण्यासाठी डिझाइन केलेले धोरण आहे. भारताशी सीमा असलेल्या या देशांमधील बोलींसाठी राजकीय आणि सुरक्षा मंजुरी देखील आवश्यक आहेत, ज्यामुळे भारतीय सार्वजनिक खरेदी प्रक्रियेची सुरक्षितता सुनिश्चित होते.

एमडीबी (MDB) मार्गदर्शक तत्त्वे आणि एमडीबींसोबत झालेल्या चर्चेच्या आधारे, मेक-इन-इंडिया उपक्रम आणि सामान्य वित्तीय नियम (GFR), २०१७ (Land Border Sharing Condition) च्या नियम १४४ (xi) अंतर्गत निर्बंधांची तरतूद निविदेमध्ये ठेवता येणार नाही आणि हे निर्बंध एमडीबींना मान्य नाहीत. यास्तव, महाराष्ट्र शासन आणि केंद्र शासनाकडून ५०:५० खर्च-सामायिकरण आधारावर एमयूटीपी-३ आणि ३अ साठी रोलिंग स्टॉक पूर्णपणे समकक्ष निधी वापरून खरेदी करण्यास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुषंगाने शासनाने पुढीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहेः-

०२. शासन निर्णय :-

मुंबई नागरी परिवहन प्रकल्प टप्पा-३ (MUTP-३) व ३अ (MUTP-३A) या प्रकल्पातील उपनगरीय रेल्वे गाड्यांची खरेदी (Procurement of २३८ AC EMU rakes) हि बाह्य सहाय्यित कर्ज घेण्याऐवजी पूर्णत: रेल्वे व राज्य शासनाच्या निधीतून सहाय्य देण्यास तसेच त्यामध्ये राज्य शासनाच्या वतीने ५०% आर्थिक सहभाग देण्यास मान्यता देण्याबाबत या शासन निर्णयाद्वारे पुढीलप्रमाणे शासन मान्यता देण्यात येत आहे:

१. मुंबई नागरी परिवहन प्रकल्प टप्पा-३ (MUTP-३) व ३अ (MUTP-३A) या प्रकल्पातील उपनगरीय रेल्वे गाड्यांची खरेदी (Procurement of २३८ AC EMU rakes) करण्यासाठी आवश्यक असलेला रू.४८२६ कोटी निधी बाह्य सहायित संस्थेकडून घेण्याऐवजी सदर निधी रेल्वे बोर्ड व राज्य शासनाच्या हिश्श्यातून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

२. त्यानुसार राज्य शासनाच्या वतीने ५०% आर्थिक सहभाग (रू.२४१३ कोटी) देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

३. सदरहू मान्यता ही केंद्र शासनाच्या रेल्वे बोर्डाच्या मान्यतेच्या अधीन राहून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

०३. हा शासन निर्णय नियोजन विभाग अनौपचारीक संदर्भ क्र. ११६/२०२५/१४४४ दिनांक ०५/०६/२०२५ व वित्त विभाग अनौपचारीक संदर्भ क्र.४०३/व्यय-३ दिनांक ०९/०९/२०२५ अन्वये प्राप्त अभिप्राय तसेच दिनांक ०३/०९/२०२५ रोजी पार पडलेल्या मा. मंत्रीमंडळ बैठकीतील निर्णयास अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

०४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०९१११८१५१२४६२५ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने स्वाक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

VIJAY KARBHARI CHAUDHARI

Digitally signed by VIJAY KARBHARI CHAUDHARI
DN: c=IN, o=GOVERNMENT OF MAHARASHTRA, ou=URBAN DEVELOPMENT DEPARTMENT, 2.5.4.20=d242787d25852443527f4a3927a849feec29ce26368b8badbee9e69852845f0a, postalCode=400032, st=Maharashtra, serialNumber=E1FEEA176A1E6A273C574BB6F1A1EDB58BF87424118BCCD6EE07340581733B70, cn=VIJAY KARBHARI CHAUDHARI
Date: 2025.09.11 18:19:08 +05'30'

(विजय चौधरी)

सह सचिव, महाराष्ट्र राज्य

प्रति,

१. मा. राज्यपाल, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
३. मा. उप मुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
४. मा. उप मुख्यमंत्री(वित्त) यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
५. मा. राज्यमंत्री (नगर विकास) यांचे खासगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
६. अध्यक्ष तथा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, रेल्वे बोर्ड, रेल भवन, रेल्वे मंत्रालय, नवी दिल्ली.
७. मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
८. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
९. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
१०. अपर मुख्य सचिव (नवि-१), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
११. आयुक्त, बृहन्मुंबई महानगरपालिका, मुंबई.
१२. महानगर आयुक्त, मुंबई महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण, मुंबई.
१३. उपाध्यक्ष तथा व्यवस्थापकीय संचालक, शहर व औद्योगिक विकास महामंडळ, बेलापूर, नवी मुंबई.
१४. आयुक्त, नवी मुंबई महानगरपालिका, बेलापूर, नवी मुंबई.
१५. महाव्यवस्थापक, मध्य रेल्वे, मुंबई.
१६. महाव्यवस्थापक, पश्चिम रेल्वे, मुंबई.
१७. व्यवस्थापकीय संचालक, मुंबई रेल्वे विकास कॉर्पोरेशन लि., मुंबई.
१८. उप सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
१९. निवड नस्ती (नवि-७).